

שע"י המכון התורני ירושלים

ויקהל פקודי - תשפ"ג | גליון 12 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

נדבת הנשיאים למשכן

א.פ

וכאשר התעצלו, כביכול נחסר להם איזה שהיא נקודה קטנה ביהדות ואת אותה נקודה הם תיקנו בחנוכת המזבח].

טעם נוסף הוא מביא בשם זקנו, שנראה לומר שכיון שבפרשת תרומה כאשר משה רבינו ציוה על הבאת כל הנצרך למשכן ובגדי הכהונה, הוא הזכיר רק לבסוף את אבני השהם ואבני המילואים לאפד ולחושן, והסיבה לכך היא משום שלבני ישראל לא היה מצוי אבנים מסוג זה גם אחרי כל ביזת מצרים [ואולי יתכן שבפועל היה להם אבל מאחר שהיו מהמצריים לא היה ניתן להכניס בהם את כוח הקדושה הנדרשת מהם כדי לפעול את פעולתם הקדושה על כתפי אהרון ואת פעולת האורים ותומים, ולכן היו זקוקים לאבנים חדשים ואת אותם אבנים חדשים לא היה להם].

ואפילו לנשיאים לא היה אלא שעננים מיחודים הם שהורידו אותם למטה והורידו אותם אצל הנשיאים, לכן כתבה התורה קודם כל את תרומת כלל ישראל מה שהיה ניתן להתפס עליהם קדושה, ורק אחר כך את האבנים שהגיעו מהעננים ישר לידי הנשיאים ולכן הם נזכרו גם בפרשתנו אחרונים לתרומות, ומכל מקום גם זה אמת שהיה כאן סוג כלשהוא של עצלות מצד הנשיאים והאבנים הגיעו דרך העננים כתוב בכתוב חסר לרמז שבעצם אבנים אלו הגיעו על ידי נשיאים במובן של עננים [וכפי שמצינו לשון נשיאים אצל עננים בתהלים פרק קלה פסוק ז "מעלה נשאים מקצה הארץ" וגו'].

ושתי הדרשות, הן של רש"י שתולה זאת בעצלות הנשיאים, והן הדרשה שהם הגיעו דרך העננים שתיהם אמת, ואלו ואלו דברי אלקים חיים הם.

כידוע כל בני ישראל נצטוו בפרשת תרומה לתרום לעשיית ומלאכת המשכן, ובכלל זה גם נשיאי העדה [למרות שלא נתבאר מי הם אותם הנשיאים, כי רק בפרשת במדבר אמר הקב"ה למשה מי הם נשיאי כל שבט ושבט, מכל מקום כבר מצינו בפרשת המן שכתוב "ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד ויבאו נשיאי העדה ויגידו למשה", מבואר שכבר היו נשיאים מיד בצאתם ממצרים על אף ששמותם נמנו בפועל רק בפרשת במדבר].

וכתוב בפרשה - "והנשאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן". תיבת 'והנשאים' כתובה בחסרון של לפחות אות אחת, דהיה ראוי לכתוב 'והנשיאים', ואולי אפילו 'והנשיאים' ואז חסר אפילו ב' אותיות.

ואומר רש"י על אתר בשם המדרש: אמר ר' נתן, מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה? אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבים ומה שמחסרין אלו אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל שנאמר "והמלאכה היתה דים והותר", אמרו נשיאים מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה, ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב, עכ"ל רש"י.

ה"שפתי צדיק" מביא בזה בשם זקנו ה"חידושי הרי"ם": מכאן משמע שעיקר היהדות תלויה בזריזות והתלהבות לעבודתו יתברך שמו, ובעצלותם של הנשיאים נחסר להם היוד [כלומר האות יוד שבאה לרמז על היהדות [וכידוע מהרבה ספרי חסידות],

אחדות רק למען כבוד שמים

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים" (שמות לה, א). כתב הגאון מהרש"ק זצ"ל: בתורה כתוב לשון "ויקהל" כיון שהמשכן בא ככפרה על חטא העגל, ושם נאמר "ויקהל העם על אהרן" (לעיל לב, א) וכדי לכפר על "ויקהל העם" נאמר "ויקהל משה".

ומכאן תוכחה מגולה לאלה הטוענים שאחדות בין יהודים עולה על הכל, דאע"ג דהיא מעלה גדולה להיות "כאיש אחד", "מ"מ זהו בתנאי שהם "בלב אחד" לאביהם שבשמים. יש להבחין בין אחדות לאחדות, דבנוגע לפעולה שהיא לכבוד שמים. בכהאי גוונא האחדות

משכן העדות

ההוכחה לכך שיש עדות להשראת השכינה בישראל היא כידוע נס הדלקת המנורה, שהנר המערבי תמיד דלוק, ועוד ממה שאפילו לאחר חטא העגל הבורא יתברך אמר לעם ישראל לעשות משכן ששם הוא ישרה את שכינתו, וזה מראה על גודל האהבה והקרבה והמחילה והסליחה לישראל! בקרב ימי עמנו בהיסטוריה עברנו תקופות מאוד קשות, חושך ואפילה, הסתר פנים, אבל המתבונן מוצא אור גדול גם בתוך הצרה. כידוע ישיבת מיר ניצלה מהשוואה היא ורביה ותלמידיה על ידי שנסעו לסיביר ומשם לשנחאי, ודוקא שם תוך כדי מלחמת העולם השנייה כאשר גורלם של בני המשפחות היה לא ברור ותוך כדי רעב חום צמא מחלות וייסורים למדו תורה ומוסר ולא הפסידו אפילו שיעור אחד כסידור, ומי שנדבק לישיבה ניצל, ומי שלא נדבק נעלם ממש. ומרן המשגיח צדיק יסוד עולם היה מקבל שידור מן השמים להיכן ללכת היכן לא יהיו הפצצות, ותמיד צדק, כי אמר שרבותיו מקלם נגלו אליו בחלום הלילה והדריכו. ומעשה בבחור אחד שחלה מאוד בשנחאי ומצבו היה קריטי, ומיד מרן המשגיח רבי יחזקאל הלוי לעוונישטיין ז"ל פתח את ארון הקודש ואמר לרבונו של עולם, הרי כתוב בפסוק "אם יש עליו מלאך אחד מיני אלף המליץ", ומסבירה הגמרא אם מתוך אלף מלאכים יש 999 שמלמדים חובה ורק מלאך אחד בלבד מלמד זכות זה כבר מספיק שתציל אותו, ויתר מזה אומרת הגמרא שאפילו 999 מלאכים מלמדים חובה וגם המלאך האלף 999 חלקים ממנו מלמדים חובה ורק חלק אחד בתוכו מלמד זכות זה כבר מספיק להנצל, ואמר המשגיח וכי הבחור הזה שמוסר נפש על התורה אין לו אפילו מלאך אחד??? ומיד חל שיפור במצב הבחור לטובה עד שהחלים לגמרי בשלמות. מכאן רואים שדוקא בזמנים קשים זוכים לניסים הכי גדולים ולהארת פנים יהי רצון שהשבת הזאת שנקראת שבת החודש נזכה להתחדשות עצומה בכל מכל כל ונזכה לשובע שמחות ולכלל הישועות אמן.

היא מעלה, אבל בנוגע לדברי עבירה ומחלוקת, הרי האחדות היא חסרון ["בקהלם אל תחד כבודי"].

*

לכל נגזר למדון ומריבה ביום שבת קודש

"לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת" (שמות לה, א). מכיון וקיים חשש פן ואולי ישמש השבת מקור גם לפרוד ולמחלוקת, היות וכל האנשים בטלים ממלאכתם ויש להם פנאי וגם אפשרות לעורר מדנים ולהתגרות בשכנים, באופן שזה גורם להבעיר אש המחלוקת והמריבה בין אחים ורעים, לכן בא הציווי "לא תבערו" וגו' שזה מרמז על אש הריב והמדון.

(נטפי המים)

כ"א אדר תקמ"ז: ר' אלימלך ב"ר אליעזר ליפמן וויסבלום מליז'נסק צוק"ל, בעל "נועם אלימלך"

מתולדות חיי

אביו - רבי אליעזר ליפא, היה יהודי כפרי שישב בכפר לופוחי שבמחוז טיקטין. הוא נחשב לאיש "בעל מדרגה" והיה חתנו של רבי אהרן רוקח, בן למשפחת רוקח המפורסמת שאליה השתייך, כידוע, גם רבי שלום מבלו.

בנעוריו הרבה להסתגף ולהתענות. האגדה החסידית מרבה לתאר את עינויו: התענה תש"ב סיגופים משבת לשבת, ישב בין נמלים וקוצים עוקצניים, ערך גלגולי שלג, יצא ל"גלות" קשה. אבל משהיה לחסיד, בהשפעתו של אחיו הרבי זושא, התנגד לדרך זו "כי כשל כח הסבל לסבול התעניות והסיגופים ואין אפשרות להגיע לשלימות על ידיהם". יתכן שבואו אל המגיד ממזריטש, כמו גם של אחיו רבי זושא, נבעה מהשפעת דודם - רבי פילט, שהיה נאמן ביתו של המגיד.

בבואו אל המגיד כבר היה אישיות מושלמת ואכן במהירות רבה הוא תופס במזריטש מקום מרכזי ביותר ומשנסתלק ה"מגיד" ותלמידיו נתפזרו ברחבי ריכוזי היהדות במזרח אירופה, מקבל רבי אלימלך את גאליציה לרשותו. עליו לייסד בה את התנועה הגדולה שחבריו רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זרע בה את הזרעים הראשונים של החסידות.

כמו כל "ראשון" לא קלה היתה הדרך. הוא סבל מחלוקת ורדיפות ואולם נצחונו היה שלם, אין עוד כגאליציה, אשר רובירובם של יהודיה היו לחסידים. הוא בעצמו מתלונן: "הנני נרדף מגדולי הדור תפארת ישראל... שאין מניח כבודם לישב בשבת שלש סעודות, להיות שמבלבלים המנין שלי".

בזקנותו של הרבי ר' אלימלך, הוא סירב לקבל את החסידים, דבר שאיפשר את פרישתו של ה"חזזה" מלובלין והקמת דינסטיה חדשה בחיי רבו - מעשה שגרם לו עגמת נפש.

לא נדע מה היה בדיוק בשנותיו האחרונות. ה"מאור ושמש" אינו מגלה ומסתפק ברמזים שנתפרשו כמתייחסים אל הרבי ר' אלימלך: "מחמת גודל הזדככות שנזדכך אליהו, לא היו בני דורו יכולים להשיג מוחין דיליה ולא היה באפשר לקבל ממנו

אורחות חיים ולכן תמשה את אלישע הנביא תחתיו, שהוא קטן ממך ויכלו להשיגו וממנו ילמדו אורחות חיים כפי שכלם". יש כאן גם הצדקה שלאחר מעשה לפרישתו הכואבת של ה"חזזה" מלובלין מליז'נסק.

רבי שלמה הכהן מראדומסק בעל "תפארת שלמה", דור לאחר ה"מאור ושמש" כבר כותב דברים מפורשים: "יש צדיק אשר קדושתו בוערת בו כל כך, עד אשר מי שפגם מעט בעוונות ולא תיקן אותם כראוי, אי אפשר לו להתקרב אליו וכידוע מאדמו"ר איש אלקים מו"ה אלימלך זלה"ה שלעת זקנותו היתה קדושתו גדולה שלא היה אפשר לו לדבר עם המסתופפים בצלו ואורייתא קא מרתחא ביה".

בניו היו רבי אלעזר, שְׁיָרַשׁ את מקומו - אבל לא את השפעתו וחסידיו - בליז'נסק, רבי אליעזר ליפא שנתקבל לרב בחמלניק שבמרכז פולין ונתפרסם בספרו "אורח לצדיק" ורבי יעקב ממוגלניצא. בנותיו היו מיריש שתפסה מקום חשוב בעולם החסידות - אשת רבי אליהו משדה לבן ועטיל אשת רבי ישראל אלבוים.

מלבד ספרו ידועים יצירותיו: אגרת הקודש, אזהרת הקודש היא "צעטיל קטן", תפילה קודם התפילה שנדפסה בסידורים רבים ותורגמה גם לאידיש, לקוטי שושנה. לוקטו תורותיו של הרבי ר' אלימלך שלא נדפסו בנועם אלימלך וחוברו לספר בשם "אור אלימלך". עיבודים מתורת רבי אלימלך מליז'נסק נעשו ע"י רבי שלמה אליעזר בריא"ז מרגליות בשם "ערכי הקדש" - יסודות תורת החסידות יוצאים ממעין קדש הקדשים רבי אלימלך מליז'נסק.

משיטתו בחסידות

רבי אלימלך מליז'נסק הוא אבי הזרם הגליציאייפולני בחסידות. כאן באו לידי גיבוש כל היסודות המזריציים של השגה ועבודה. לא עוד בירור רעיוני של היסודות הקבליים-חסידיים ולא עוד פולמוס, גלוי ומסווה, עם מתנגדים שונים. אלא תורה חסידית טבעית - חיה, המאירה לאדם את דרך חייו ומעשיו. תפילה בהתלהבות, אחוה, דיבוק חברים, צדקה, דביקות, ענוה.

האשלייה העצמית סכנתה מרובה - היה הרבי ר' אלימלך טוען. כאשר האדם זקן ואין בידו למלא את תאוותו, הוא מעמיד פני בעל תשובה, כאילו הוא מסגף את גופו באכילה מועטת. כאשר איננו יכול לישון והוא קם לפנות בוקר, הוא משלה את עצמו. כאילו הוא רוצה לקום באשמורות, לעבוד את בוראו עם מעירי שחר. סכנה מרובה בהנחה זו - הוסיף - שכן רואה האדם את עצמו כצדיק, והיא גורמת לו לאדם, להסיח דעתו מחובת התשובה המוטלת עליו, לכפר על חטאיו בכל ימי חלדו. הוא בעצמו סבור שצדקותיו מרובות, ובידו לסלוח לעצמו על עוונותיו, ובסופו של דבר, הוא נפטר מן העולם בלי תשובה רחמנא ליצלן. הרבי ר' אלימלך ראה איפוא את תפקידו להלחם נגד אשלייות שווא כגון אלו, שאדם משלה את עצמו ואת אחרים, ולפעמים עולה מחשבת פיגול בליבו, שהוא משלה, ח"ו, גם את הקב"ה".

פעם אחת פנה רבי זושא לאחיו, הרבי ר' אלימלך, בשאלה: "תמה אני עליך, אחי רחימאי, נשמתך היתה כלולה יחד עם נשמות כל ישראל, בנשמתו של אדם הראשון, כמובא בספרים הקדושים, ומדוע נתת לו לעבור על מצוותו הראשונה של הקב"ה ולאכול מעץ הדעת?" - "אינך יכול לתאר את גאוותו של אדם הראשון, אילו לא היה אוכל מעץ הדעת - השיב לו הרבי ר' אלימלך והוסיף - ולא זו בלבד, אלא שכל ימיו היה שרוי בספקות ובהרהורי מינות, שמא צדק הנחש באותו שקר שהשמיע באזניו "ביום אכלכם טמנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב רוע". ספק זה שהיה נשאר תקוע בלבו לעולמים, היה עלול לערער את אמונתו "הרהורי עבירה קשים מעבירה". כאשר התמרד כנגד ריבונו של עולם, ובעטיו של נחש נכשל ואכל מן העץ, בא על ענשו וגורש מגן העדן, אולם יחד עם זאת נעקרה מליבו אשלייה אחת, והוא נוכח לדעת כי אך על פי שאכל מעץ הדעת, נשאר בן תמותה, בשר ודם, היום כאן ומחר בקבר, מה יתרון לאדם חי גבר על חטאיו".

מאמצים רבים השקיע הרבי ר' אלימלך לחנך את תלמידיו לשלימות המידות. לפי מסורת אחת נסע אליו רבי אהרן לייב מפרמישלאן, כדי לבקש את ברכתו ותפילתו לרפואת אשתו, שהיו לה מיחוישים מרובים, אך הזדמנות זו נוצלה ע"י הרבי ר' אלימלך כדי לתקן פגם של גאוה שנכשל בו ר' אהרן ליב לפני שנים רבות.

משהגיע לתחומי ליז'נסק, חרד ר' אהרן לייב חרדה גדולה, וברוב עוונותו אמר בליבו: "הרבי ר' אלימלך יסתכל על פניי, ויבחין את רישומי פשעי ועוונותי מיום היוולדי, ואיך אשא פנים כנגדו?", ואמנם כאשר נכנס לחדרו של הרבי ר' אלימלך הסב הרבי את פניו הימנו, וסירב לתת לו שלום. "צא מכאן בעל גאוה - הטיח בפניו - על מצחך אני מוצא רישומים לשלוש העבירות החמורות ביותר". בלב נשבר יצא רבי אהרן לייב את החדר ופנה לאכסניה שלו, אולם בהגיע עת "קבלת השבת"

עיקר תפקידו של הצדיק הוא אהבת ישראל. כל מעשיו של הצדיק ותפקידו בעולם, אינו אלא להשפיע טובה לסביבתו, להעניק עשירות ושמחה לבית ישראל: "הצדיק שהוא בבחינת דוכרא, אינו משגיח לטובת והנאת עצמו, אלא כל כוונתו להשפיע שפע טוב לכל ישראל, ותמיד נפשו ורצונו משתוקקים לראות בשמחת ישראל, שלא יחסר להם כל טוב"; "הצדיקים דואגים תמיד לכללות ישראל ומתפללים עליהם בכל עת, מעוררים רחמים וממתיקים

כל הדינים מעל ישראל ומהפכים אותם לרחמים". גם כשהוא מוכיח את העם בדברים קשים, כוונתו שתתרבה התשובה: "שהצדיק הגדול מדבר דברים קשים, דברי יראה ומוסר, הוא מזריע לאחרים, כי הוא פועל שיתרבה. תשובה בלבנות בני אדם שמדבר עמם... כשהצדיק מדבר דברי מוסר אזי הוא מכניס יראה בלב בני אדם הישר לב המדבר אליהם", אולם תוכחה זו של "דברי תוכחה ומוסרי היא "מדרגה נמוכה" מדברי תורה ותפילה.

החל ליבו לבעור בתשוקתו לשמוע תפילת הרבי ר' אלימלך, והוא יצא לבית מדרשו, אם כי נעצר בפרוזדור ולא נכנס פנימה, כדי שלא יבלבל את תפילתו של הרבי. גם בליל שבת נדחק בין ההמונים שבאו לשולחנו של הרבי ר' אלימלך, ואף כאן השתדל לעמוד סמוך לפתח, כדי שלא להתבלט כלל. באמצע דברי התורה הפסיק לפתע הרבי את דבריו הזדקף מכסאו והכריז: "יש כאן אברך אחד שליבו שבור, והוא מתבקש לעלות לראש השולחן". משהצביע הרבי על ר' ארון לייב, שעמד סמוך לפתח וראשו כבוש בקרקע, נתפנתה הדרך לפניו. שתי שורות צפופות נוצרו בין העומדים מסביב, ור' אהרון לייב עבר ביניהן, והתישב על המקום השמור לו, בראש השולחן.

לאחר השבת הסביר לו הרבי ר' אלימלך לרבי אהרן לייב: "המידות הטובות והרעות נתונות בידי של האדם, ועליו להתנהג בהן במידה ובשעה הרצויות, ואם האדם מתנהג בשפלות יתירה שלא כדיון, הוא עלול לרדת יותר ולהגיע לשפלות של ממש".

ר' אהרן לייב הוסיף לשאול תוך כפי מתי עבר על שלושת העבירות החמורות, שהרבי הכיר את רישומן חרות על מצחו, ואז סיפר לו הרבי ר' אלימלך כי ביום שנעשה "בר מצווה" לאחר התפילה, ערך אביו מסיבה לכבוד היום, ומכרי המשפחה נאספו לבית המדרש לשמוע את דרשתו המופלאה של חתן המצוות. בדרכו של חתן המצוות מבית המדרש לביתו כשהוא לבוש חגיגית, והכיס המרוקם עם התפילין תחת בית שחיו, התברכה בו אשה אחת: "יהי רצון מלפניך, רבונו של עולם, שתזכה גם אותי בבן חמד כמותו". "באותה שעה - הוסיף רבי אלימלך לספר - נכנסה בך רוח של גאווה, וחז"ל אמרו "כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה", ומכאן רישומן של העבירות החמורות על מצחך".

ורבי אהרן לייב קיבל עליו את עצותיו של הרבי ר' אלימלך לטשטש את רישומם של הפגמים בעבר ולטהר את ליבו לאביו שבשמים.

(מתוך "הרבי ר' אלימלך מליזנסק ז"ע")

הקטע בספה"ק ינועם אלימלך - המסוגל לשמירה ולרפואה

כאשר נסע הגה"צ רבי מנחם ארנסטר ראש ישיבת ויזניץ שליט"א להשתטח על ציון קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע בכ"א אדר תשמ"ח, הורה לו חמיו הרה"ק ה"ישועות משה" מויזניץ ז"ע ללמוד על יד הציזיון הק' למען ישועת הכלל והפרט את דברי קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע בספרו הק' "נועם אלימלך" בפרשת בשלח על הפסוק (טו, כ) "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כ' אני ה' רופאך", וזה לשונו הקדוש:

"רש"י ז"ל הקשה בוודאי כאשר לא ישים למה לרפואה. ונראה לפרש, הנה כתיב (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ומקשים למה לא אמר "אשר בראתי שמים וארץ", שלפי הנראה זה חידוש יותר.

אך נראה דבאמת זה חידוש יותר שהוציאנו מארץ מצרים, דהנה בריאת עולם היה מחמת שהשי"ת ב"ה רצה להיטיב לברואים, ואין הבריאה חידוש נגד השי"ת, כי טבעו להיטיב. אבל יציאת מצרים שהכה השי"ת את המצרים במכות מופלאות וזה נגד טבעית הבורא ב"ה, כי מפי עליון לא תצא הרעה, אך מחמת שזה היה הטבה לישראל מה שהכה את מצרים ועיקר הטובה היה לישראל, עשה השי"ת נגד הטבעית להכות אותם וזה חידוש יותר גדול.

וזהו "כל המחלה לא אשים", אך איך הכה אותם הלא מפי עליון לא תצא הרעה, לזה אמר "כי אני ה' רופאך" ונמצא היה ההכאה הזאת הטבה לישראל, אבל להשים חלילה שום מחלה על ישראל זה בלתי אפשר, כ' מה הטבה יבא מזה, וק"ל.

הרה"ק ה"ישועות משהי מויזניץ ז"ע, הורה מאז לרבים שנסעו להשתטח על הציזיון ללמוד על הציזיון מאמר זה.

(מתוך "שרפי קודש" עמ' רצד)

למה דוקא הבערה לחלק יצאת

כתוב לגבי שבת (שמות כ) "לא תעשו כל מלאכה", ובכך נכללו כל המלאכות, אם כן יש לשאול, למה צריך כאן פסוק מיוחד למלאכת הבערה (שמות לה, א) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת".

ונחלקו בזה תנאים (סנהדרין לה, ב), רבי יוסי אומר, "הבערה ללאו יצאת", היינו שהיא באה לחדש שעל מלאכת הבערה בשבת אין חייבים מיתה אלא היא רק בעונש של לאו. רבי נתן סובר, לחלק יצאת, לומר שחייבים קרבן חטאת על כל מלאכה ומלאכה לחוד.

והקשה הרבי רבי יונתן איבשיץ זצ"ל, בשלמא לרבי יוסי שסובר שהבערה ללאו

לשבות ביום השביעי. והטעם לכך, משום שיש סיבה נוספת לשביתה בשבת - זכר ליציאת מצרים, ויציאת מצרים היתה כבר לאחר שנוצר האש.

(ווי העמודים וחשוקיהם)

"משמיעין על השקלים ועל הכלאים"

צריכים אחדות, אבל לא כלאים

במשנה בשקלים (פ"א ה"א) נאמר, "באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים", ואמר הרה"ק ר' יחיאל מאיר מאוסטרובצה זצ"ל, מה הסמיכות בין שני הדברים, אלא שידוע בשם הספרים הקדושים, שהקב"ה אמר להביא מחצית השקל, ולא שקל שלם, כדי שכל אחד ירגיש שהוא עדיין חסר, וצריך להגיע לחבירו, ורק עם חבירו יחד, הוא יכול להיות שלם.

המשך בעמ' 4

בהא דאין מברכים על דברים שבלב מתוך "משמרת חיים" לגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

והנה הגרע"א בעצמו תירץ, דכיון דשורש ענין הפרשה הוא מעשה ליתנו לכהן אף שעתה אינו עושה מעשה מ"מ מחשבתו לקראו בשם תרומה שסופו לבא לידי מעשה מיקרי מעשה, משא"כ בביטול בלב דנגמר ונעשה הכל במחשבה מיקרי דברים שבלב, ע"ש.

ונראה עוד לתרץ עפ"י מה דאיתא בריש תמורה דף ג: דלא תיתני מימר בהדי לאוין שאין בהם מעשה דבדיבורא קעביד מעשה שעושה קדשים מחולין ע"ש, וא"כ הכא נמי כיון דבמחשבתו עושה תרומה מטבל ובמחשבתו קעביד מעשה חשיבא מחשבתו כמעשה ושפיר מברך עליה, משא"כ בביטול לדעת רש"י פ"ק דפסחים דהוי משום 'תשבתו' דחשיבא בעיניו כעפר, לא קעביד במחשבתו שום מעשה דהוי רק ענין בשלילי דאינה חשובה בעיניו כאוכל אלא חשובה כעפר וכיון שכן אין לה חשיבות אוכל ודינה כעפר דאינו עובר עליהם (וכמו שביאר הרמב"ן ריש פסחים ע"ש) וגם לדעת תוס' שם דביטול הוי משום הפקר, מ"מ לא קעביד במחשבתו שום מעשה דגם חלות ההפקר הוי חלות שלילי דאינו עוד בעלים ומותר לכל אדם לזכות בה ואכמ"ל בזה, וכיון שכן הוי דברים שבלב ואין מברכין עליה. (ועיין במשמרת חיים חלק א' עניני פסח שאלה ב' מ"ש בענין זה)

עיינ בשו"ת הגרע"א פסקים סי' כ"ט ולי' שהביא קושית הגאון ר' ישעיה פיק על הא דכתב הבית יוסף או"ח סי' תל"ב דאין מברכים על ביטול חמץ משום דביטול הוא בלב ואין מברכים על דברים שבלב, דאם כן איך מברכים על הפרשת תרומה שכתוב בה "ונחשב" וקיימא לן דנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה דמהני במחשבה גרידא, הא אין מברכין על דברים שבלב.

ובשו"ת הגרע"א הנ"ל הובא תירוץ הגאון ר' בנימין וואלף, דרק בדמאי הקילו דנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה, ובדמאי בלאו הכי אין מברכים, ובטבל בעינן באמת הפרשה ובשעת הפרשה הוא מברך. אולם הקשה על זה הגרע"א שם דעדיין יקשה לפמ"ש תוס' בבא מציעא דף ל"ח דבערב שבת היתירו לתרום אף שלא מן המוקף ובמחשבה בעלמא, ואפילו הכי מברכין עליה, ויקשה הא הוי רק דברים שבלב ואיך מברכין עליה.

עוד תירץ שם הגאון ר' בנימין וואלף, שכל מה שמצינו בש"ס דתרומה ניטלת במחשבה היינו מדאורייתא, אבל תקנת חז"ל היה באמת שלא להפריש במחשבה אלא להפריש בדיבור, ולכן שפיר תקנו ברכה עליה, אולם מפשטות הדברים אינו משמע כן כמובן.

המשך מעמ' 3

מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ה, ה) "תחת התפוח עוררתך", וזהו שנאמר במראות הצובאות. ונעשה הכיור מהם.

ואם כן כיון שעל ידי המראות האלו, הן עשו מצוה, אמר הקב"ה בזה אין שיעור, אלא כל מראה שביאו תוסיף אותו לכיור, כי כשאדם עושה איזה נחת רוח לבורא, אי אפשר לתת שיעור ולהשאיר חלק בחוץ, אלא הכל נכנס לתוך המקדש.

(ווי העמודים וחשוקיהם)

כי לא נעשה במשקל, אלא כל המראות שהביאו הנשים הצובאות שם בהם ולא ידע משה משקלו.

ולמה באמת לא היה שיעור לכיור, אמרו בעלי המוסר, כי הכיור נעשה ממראות הצובאות, שהנשים במצרים השתוקקו לעשות נחת רוח לבורא, וכמו שפירש רש"י בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם

אבל צריך גם לדעת שאחדות הוא דבר מאד טוב, אבל לא עם כל אחד, וכמאמר העולם, צריך להיות טוב "לכל" אחד, אבל לא "עם" כל אחד, וזה הכוונה באחד באדר משמיעין על השקלים, שצריך להיות באחדות, שאליהם רומזים השקלים, אבל גם על הכלאים, לא להתערב עם חברים רעים, כי אחדות כזו היא הרסנית, כי אפילו שאתה צריך לאהוב את כל אדם, אבל לא להתחבר עם כולם.

(ווי העמודים וחשוקיהם)

*

כתב הרמב"ן (שמות לח, כא) שלכן לא הוזכר בפרשת פקודי את החשבון של הכיור וכנו,

ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות" וגו'. הנה אין מקום השכינה בכל הפאר המופלא של המשכן ולא בכהן הגדול, כי אם מוצנע מבפנים לפרוכת בתוך ארון עצי שיטים מקום אשר הלוחות והתורה מונחים שם וזהו שם עצם שלו "משכן העדות". ותכלית השכינה שם, היא ללמד לבני ישראל תורה שבע"פ כדמסיים שם הכתוב "ודיברתי אתך וגו' את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל", וזו תורה שבעל פה כמו שכתב הנצי"ב ב"העמק דבר" שם, ומשם נשפע שפע ברכה לכל העולם כולו.

ללמדך שאין העיקר בפאר אף שנעשה לשם מצוה לכבוד המשכן, כי אם דמקום השכינה הוא אצל היושב בצנעה ועוסק בתורת ד' והוא מקור כל שפע ברכה.

וזאת ישים אל לבו כל בן תורה, שאין השראת השכינה ומקום תורה בפאר והדר, אף שהוא פאר והדר של התורה, כי אם מהתורה עצמה בעמלה של תורה בצניעה.

(זהב משב"א - הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל)

הפאר... זה לא העיקר

"אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת" (שמות לח, כא). הנה רבים הם הכלים שיש למנות במשכן, המנורה הטהורה כולה מקשה אחת זהב טהור ממנה מקור חכמה, השלחן וסידורו ברכה ועושר, המזבחות וכל השְׁנוּיִים בפרשה כולם עשויין זהב טהור. ועבודת המשכן עצמה כמה מפוארת היא, כהנים בעבודתם ולויים בשירים ובזמרים, ובראשם הכהן הגדול מלובש בגדי פאר לתפארת וחסן ואפוד משובצים ב"ב אבנים טובות זוהרות וכו' וכו', הוא האיש הגבוה שבאחיו הכהנים, היפה והגיבור שבהם וגם גדול הוא בעושר, יעויין תוספתא פ"א יומא ה"ו. רושם מופלא הוא לכל הבאים לראותו, [ואפילו עכו"ם נתפעלו בראותם עבודת המקדש הלא הוא כתוב על ספריהם]. ועם כל זה לא קרא הכתוב שמו של המשכן על שם כל הפאר ההוא כי אם "משכן העדות" על שם ארון העדות. כי הנה תכלית המשכן וכליו הוא להשראת השכינה בתוכו, ואיה מקום השכינה במשכן, הרי מקרא אמור (לעיל כה, כב) "ונועדתי לך שם